

* Komosse

vitmossa
Sphagnum sp.

Hur bildas en högmosse?

Myrar är våtmarker med tjocka lager av torv. Torven bildas av döda och ofullständigt nedbrutna växtdelar. Den främsta orsaken till den ofullständiga nedbrytningen är att det i stort sett är syrefritt i den vattenmättade marken i myren. De flesta nedbrytare behöver syre och kan därför inte leva här. Utan nedbrytare sker ingen nedbrytning och därför växer myren på höjden. Torvlagren i Komosse är tre till fyra meter djupa, men når på vissa ställen mer än åtta meters tjocklek. Mossen har byggts upp under tusentals år och den har vuxit med i genomsnitt 0,5 mm per år.

Myrar indelas i kärr och mossar. Kärren får vatten och näring både från nederbörden och från kringliggande fastmarker och är därför mer näringsrika. I mossen, ofta belägen i den centrala delen av myren, växer torvlagret på höjden vilket medför att mossens yta välver sig och bildar en högmosse. Vattnet rinner då från mossens centrala delar mot dess utkanter. Mossen får därmed näring enbart från regn och snö. Detta gör mossen näringsfattig och växtligheten artfattig.

smålom

Högmossar bildas i områden med hög nederbörd och låg avdunstning. Högmossens avgränsning mot marken runt omkring består av en ring av kärrmarker som kallas lagg. Lagen leder bort vattnet som rinner av från mossens välvda yta.

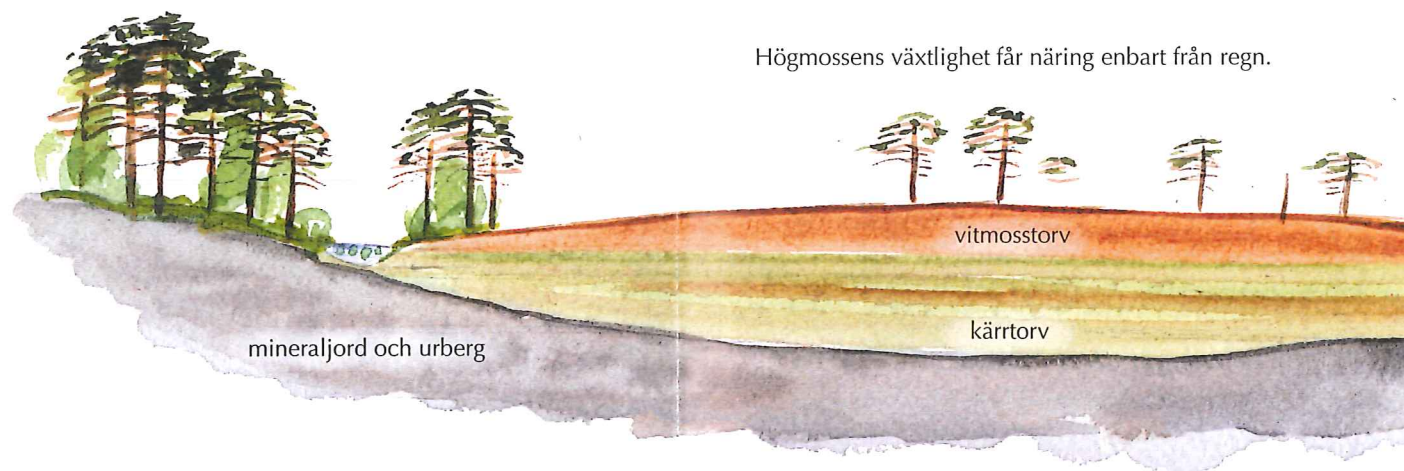
talltita

Fågellivet och våtmarkerna

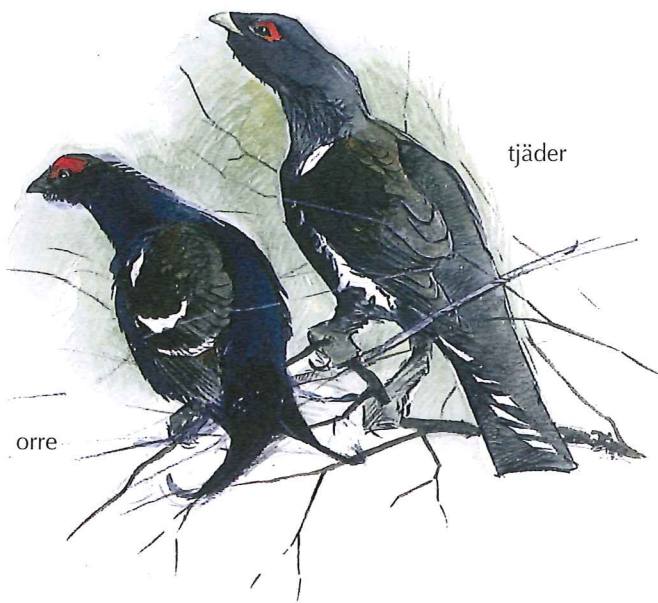
Ängsoplärkan är den vanligaste fågeln på Komosse. Det är en liten fågel som häckar i öppna miljöer. Ängsoplärkan har minskat i södra Sverige sedan 1800-talet, då det fanns betydligt fler våtmarker än idag. En stor del av våtmarkerna dikades ut och torrlades för att skapa åkermark. Under slutet av 1900-talet dikades också många myrar ut och planterats med skog. Nedläggning av traditionella småjordbruk har också resulterat i att våtmarker och kärr som tidigare hävdats med bete och slätter nu växer igen.

Gulärlan är en annan fågel som häckar på fuktiga strandängar. Den har också minskat på grund av att hävden upphört på många ställen. Nu har gulärlan istället fått en tillflyktsort på Komosse, där den ökat i antal.

Högmossens växtlighet får näring enbart från regn.

Andra arter som drabbats av dikningar och igenväxning är smålom samt vadarfåglarna grönbena, enkelbeckasin, storspov och ljungpipare. Dessa fåglar häckar på de vidsträckta och öppna ytorna på Komosse. Ljungpiparen är vanlig här och sommartid kan man höra fågelns vemodiga läte. Tidigt på vårarna spelar orttupparna på den öppna mossen. I skogspartierna kring Komosse lever tjäder, liksom barrskogsfåglar som tofsmes, svartmes och talltita.

"Lagg" är ett kärr i mossens utkant som får mineralnäring från omgivningen.

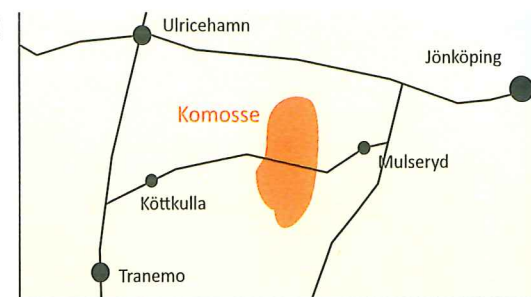

Djurlivet i övrigt

I laggar och andra kärrpartier kan älgen hitta bete. Andra däggdjur som finns på mossen är olika smågnagare, rådjur, räv och skogshare. I fuktiga mader finns smådjur som grodor, paddor, huggorm och snok. Där kan man också få se den vackra makaonfjärilen, som är en av våra största och mest färggranna fjärilar. Makaonfjärilen lägger sina ägg på kärrsiljans blad. Dessa blad är också larvens huvudföda. Vid vattnet i mader lever vår största spindel, kärrspindeln. Den spinner inga nät. Istället fångar den sitt byte genom snabba attacker från ett näckros- eller nateblad.

Hitta hit!

Reservatets historia

1949 inköpte Svenska Naturskyddsföreningen 2 286 hektar av de mest intressanta och centrala delarna av Komosse. Köpesumman, 40 000 kronor, fick man fram efter en landsomfattande insamling bland landets naturvänner. Naturreservatet Komosse omfattar idag nästan 3 000 hektar och ligger både i Västra Götalands län och i Jönköpings län.

Syftet med naturreservatet är att säkerställa ett av Sveriges mest intressanta myrområden för den vetenskapliga naturvården och för det rörliga friluftslivet.

Älska naturen varsamt!

Komosse besöks av många människor. Därför är det viktigt att alla uppträder hänsynsfullt, så att den värdefulla naturen inte skadas.

Det är inte tillåtet att:

- plocka eller gräva upp växter, bryta kvistar eller på annat sätt skada träd eller buskar
- störa djurlivet, exempelvis genom närgången fotografering vid boplatser
- tälta eller ställa upp husvagn
- göra upp eld annat än i iordningställda eldstäder
- framföra motordrivna fordon
- medföra okopplad hund.

Däremot är det tillåtet att plocka bär och svamp.

Foldern är utgiven i samarbete med länsstyrelserna i Västra Götalands och Jönköpings län.

Välkommen till Komosse naturreservat

Komosse består totalt av 70 km² ödlig vildmark med olika typer av myrar, vattendrag, skogsområden och fastmarksöar. Komosse är också södra Sveriges största sammanhängande myrområde. Myrlandskapet ligger ca 350 meter över havet på gränsen mellan Västergötland och Småland och är numera skyddat som naturreservat. Högmossen, med sin svagt välvda form, är en av Europas bäst utvecklade, och det är hela 25 meters höjdskillnad mellan den högsta punkten och den lägsta. För att bäst nå ut i högmossen följer man Björnöleden, en delvis spångad natur- och kulturstig med informationsskyltar. Här kan man få en stunds stillhet och tystnad som bara bryts av lätet från någon av de fåglar som lever här.

Det egentliga Komosse är den del som ligger norr om sjöarna Trehörningen och Elsabosjön. Det är också denna del de flesta besökare känner till genom den spångade vandringsleden. Men reservatet består av flera olika högmossar. I västra delen finns Björnsjömossen, Ramnömossen och Huljemossen och längst i norr Timmerhultamossen. Den östra delen utgörs av Slättmossen, som är den största mosseytan inom området. Myrens södra del delas av en svagt välvd moränrygg i en västlig del, Bohestra-mossen, och en östlig, Johansjömossen.

Växtligheten

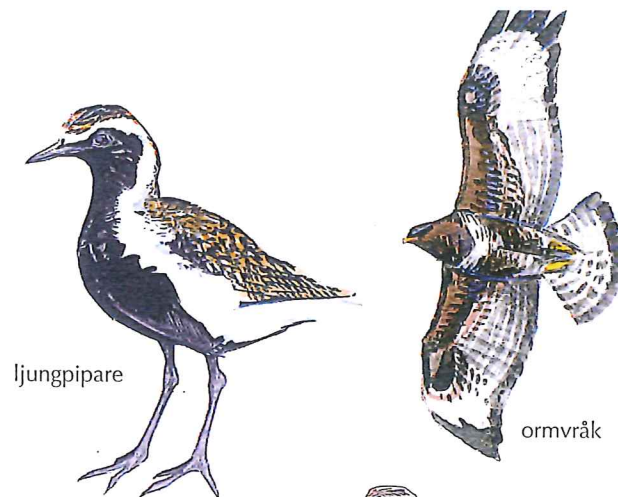
På den näringsfattiga högmossen växer olika vitmossor. Vitmossorna är de viktigaste torvbildarna och det är döda vitmossor som bygger upp mossarna. Vitmossorna växer i toppen och dör vid basen. Detta betyder i princip att de levande mossmattorna kan vara flera tusen år gamla. De mossor som finns på Komosse idag, kan mycket väl vara samma individer som etablerade sig under mossens barndom för flera tusen år sedan.

I mossmattorna växer tuvull, tuvsäv, rosling och tranbär. På de torrare tuvorna påträffas olika lavar samt ljung, klockljung och kråkris. Mellan tuvorna finns blöta partier som kallas höljor. I dessa höljor växer tuvull, vitag, dystarr och rundsileshår. Vid högvatten är höljorna fyllda av vatten och vid torka kan de vara fyllda av mörk torvdyt, utan växtlighet. Höljorna bildar ett säregt mönster, vinkelrätt mot mossens lutning. På tallmossarna, som är den vanligaste naturtypen i Komosseområdet, kan man plocka hjortron, lingon, blåbär och odon. På högsommaren blommar myrtiljan lysande gul i laggarna (kärrpartier) och mader (stora, grunda vattensamlingar). I vissa av laggarna påträffas orkidéerna myrblomster och mossnäcklar.

Äldre tiders markanvändning

Kartor från slutet av 1800-talet visar att delar av Komosse använts som slåttermarker. Starr, fräken och gräs slogs med lie, men efter att man inom jordbruket började använda konstgödsel och odla vallväxter så upphörde successivt myrslåttern. Det var främst på kärrmarker och mader som slåtter bedrevs och syftet var att få vinterfoder till husdjuren.

Torvbrytning har också förekommit på Komosse. Torven användes som strö i ladugårdarna. Utmed Björnöleden står en gammal lada som tillhört Mörkö gård. I ladan lagrades torv från den numera övergivna tälkten nära ladan. Nu fungerar ladan som raststuga och vedförråd för friluftslivet.

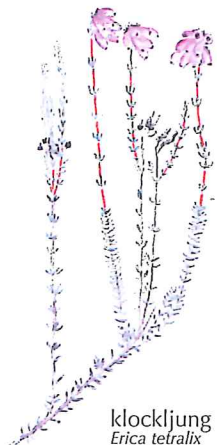
ljungpipare

ormvråk

storspov

klockljung
Erica tetralix

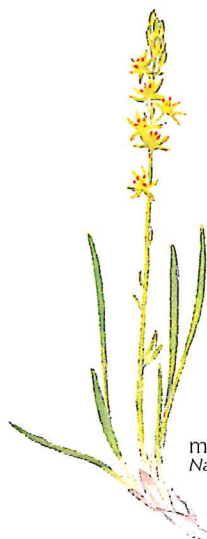
rundsilesår
Drosera rotundifolia

myggblomster
Hammabya paludosa

flaskstarr
Carex rostrata

myrtilja
Narthecium ossifragum

